

Sygn. akt III Ca 271/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Krystyna Hadryś

Sędzia SO Andrzej Dyrda (spr.)

SR (del.) Ewa Buczek – Fidyka

Protokolant Aleksandra Sado-Stach

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. G.

przeciwko M. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 13 listopada 2014 r., sygn. akt I C 352/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Ewa Buczek - Fidyka SSO Krystyna Hadryś SSO Andrzej Dyrda

UZASADNIENIE

E. S. wniosła o zasądzenie od wnuka M. K. (1) 35.000 zł z ustawowymi odsetkami oraz zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że pozwany oświadczeniem z dnia 7 czerwca 2009r. zobowiązał się zapłacić jej 20 % wartości masy spadkowej uzyskanej po zmarłym ojcu E. K.. Wskazane zobowiązanie wynika z tytułu zwrotu nakładów poczynionych przez powódkę na nieruchomości syna E. K.. Skoro pozwanemu przysługuje zachowek po ojcu w kwocie 175.000 zł to 20 % z tej kwoty daje 35.000 zł.

W piśmie z dnia 17.06.2013r. powódka podała, że żądanie pozwu związane jest z poczynionymi przez nią nakładami na nieruchomość, a nie z tytułu zachowku.

W odpowiedzi pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania. Przyznał, że podpisał oświadczenie wskazane w pozwie lecz było to zobowiązanie dobrowolne i związane z wcześniej uczynioną przez powódkę na jego rzecz darowizną lokalu. Po jego złożeniu relacje stron, dotychczas dobre, popsuły się, zaś powódka starała się bezpodstawnie odebrać mu przedmiot darowizny oraz uzyskać dalsze wymierne świadczenia

nie mające żadnego uzasadnienia. W konsekwencji, w ocenie pozwanego ma on prawo wycofać się ze złożonego oświadczenia i odmówić świadczenia na rzecz powódki, w szczególności że zobowiązanie pozwanego ma charakter niepełny (naturalny). Ponadto pozwany podniósł zarzut potrącenia swoich roszczeń tj. 4.874,75 zł kosztów procesu zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie o sygn. I C 25/10 i 25.200 zł tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie przez powódkę z lokalu położonego przy ul. (...) za okres od marca 2010 roku do lutego 2013 roku z roszczeniem powódki. W przypadku oceny, że żądanie powódki ma charakter zachowku, pozwany podniósł zarzut braku legitymacji biernej oraz przedawnienia.

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 13 listopada 2014r. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 29.625,25 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2011 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.795,24 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Nadto nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.450 zł tytułem zwrotu brakującej części opłaty od pozwu od uiszczenia której E. S. była zwolniona.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że w dniu 7 czerwca 2009r. M. K. (1) złożył swojej babci - E. S. pisemne oświadczenie, zobowiązał się do przekazania na jej rzecz 20 % kwoty uzyskanej z tytułu zachowku po jego ojcu E. K.. E. K. był właścicielem nieruchomości położonej w G. przy czym budowę jego domu sfinansowała matka E. S., która wówczas mieszkała w USA. Spadek po E. K. na podstawie testamentu nabyła żona W. K.. Spadkobierczyni zbyła opisaną nieruchomość za cenę 690.000 zł. a M. K. (1) otrzymał od niej należny zachówek

Pismem z dnia 20 kwietnia 2011 roku E. S. wezwała pozwanego do realizacji zobowiązania, tj. przekazania 20 % kwoty uzyskanej z masy spadkowej po E. K., w terminie do dnia 10 maja 2011 roku.

W dniu 23 września 2005 roku powódka zawarła z M. K. (2) umowę darowizny lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ulicy (...) i sprzedaży lokalu nr (...). Jednocześnie M. K. (1) ustanowił na rzecz babci dożywotnią i nieodpłatną służebność mieszkania w podarowanym lokalu. Opisane lokale poprzez wyburzenie ścian zostały połączone. Za zgodą wnuka E. S. władała obydwoma lokalami jednocześnie, zaspokajając swoje potrzeby mieszkaniowe.

Pismem z dnia 16 stycznia 2013 roku pozwany zaproponował E. S. zawarcie umowy najmu lokalu nr (...) oraz wezwał do zapłaty odszkodowania za bezumownie korzystanie z lokalu.

Wyrokiem z dnia 26 października 2011 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach w sprawie o sygnaturze I C 25/10 zasądził od E. S. na rzecz M. K. (1) kwotę 4.874,75 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. W ramach ugody R. G. zaproponował aby pozwany zapłacił mu 17,500 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy wskazał, że powódka domagała się zasądzenia kwoty 35.000 zł powołując się na złożone przez pozwanego oświadczenie, związane z poczynionymi przez nią nakładami na nieruchomość ojca pozwanego.

Sąd wskazał, że oświadczeniem z dnia 7 czerwca 2009r. zobowiązał się do wypłaty na rzecz babci kwoty odpowiadającej 20 % uzyskanej wartości masy spadkowej po zmarłym ojcu E. K.. Oświadczenie to, zgodnie z art. 61 § 1 k.c., zostało powódce złożone i nie zostało skutecznie odwołane jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej.

Sąd wskazał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że spadek po E. K. odziedziczyła jego żona a w skład spadku wchodziła nieruchomość, która została zbyta przez spadkodawczynię za 690.000 zł. Pozwany otrzymał należny mu zachówek Vi wartości spadku w wysokości 175.000 zł. Uwzględniając treść zobowiązania, pozwany winien uiścić na rzecz powoda 20 % z tej sumy, czyli kwotę 34.500 zł. Uwzględniając jednak skuteczne podniesienie przez pozwanego zarzutu potrącenia zgodnie z art. 498 k.c. wierzytelności przysługującej pozwanemu w zakresie zasądzonych wyrokiem sądowym kosztów postępowania w kwocie 4.874,75 zł, Sąd uwzględnił żądanie pozwu do kwoty 29.625,25 zł (34.500 zł - 4.874,75 zł).

O odsetkach sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Powódka wzywając pozwanego do zapłaty wyznaczyła mu termin do 10 maja 2011 roku.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 1.450 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, od uiszczenia których powódka była zwolniona.

Apelację od tego orzeczenia wniósł pozwany zarzucając naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c. skutkujące nieważnością postępowania ze względu na pozbawienie powoda możliwości obrony swych praw, gdyż Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawę bezpośrednio poprzedzającą wydanie wyroku, mimo złożenia przez pełnomocnika pozwanego uzasadnionego wniosku o jej odroczenie i w oparciu o ten zarzut wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Nadto zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie - dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, a co za tym idzie wyciągnięcie wniosków sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a także pominięcie zebranego materiału dowodowego w postaci przesłuchania powoda oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez braki w uzasadnieniu polegające na niewskazaniu faktów, które sąd orzekający w pierwszej instancji uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej jak również poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy prawnej, na której się oparł oraz niewskazanie przepisów prawnych na jakich oparł się w zakresie zasądzenia na rzecz powoda żądanej kwoty.

Na tych podstawach wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie, co do istoty sprawy i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za pierwszą instancję jak również zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania i pozostawienie temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powoda przyjmując za podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne, a następnie ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne.

Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Pozwany, stawiając zarzut naruszenia prawa procesowego, powołał się na okoliczność pozbawienia możliwości obrony swych praw, którą upatruje w nieodroczeniu przez Sąd Rejonowy rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, mimo złożenia przez pełnomocnika pozwanego uzasadnionego wniosku o jej odroczenie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 maja 2009r. (I CSK 377/08), powołana przez pozwanego może świadczyć o nieważności postępowania, o ile wnioski takie były uzasadnione.

Niemniej jednak należy zwrócić uwagę, że pozbawienie prawa do obrony wskazane w art. 379 pkt 5 k.p.c., polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać udziału i nie brała

udziału w postępowaniu lub w jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974r., II CR 155/74; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014r., I PK 291/13). Sam udział strony w rozprawie jest prawem strony. Z tych względów nie zachodzi pozbawienie strony prawa do obrony w sytuacji, gdy strona pomimo prawidłowego zawiadomienia o czasie, miejscu, terminie rozprawy, z uczestnictwa w niej sama dobrowolnie zrezygnowała (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2012r., II PK 273/11).

W ocenie Sądu Okręgowego, w postępowaniu przed sądem I instancji nie zachodziła nieważność postępowania wskutek nieuwzględnienia wniosku pełnomocnika pozwanego o odroczenie rozprawy, ze względu na wyczerpanie przez pozwanego urlopu wypoczynkowego w danym roku kalendarzowym. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że postępowanie w niniejszej sprawie zostało zainicjowane w 2011 r. Pozwany zatem, mając świadomość toczącego się postępowania, winien, wobec istnienia stosunku pracy w którym występował w roli pracownika, odpowiednio dysponować swoim czasem urlopowym, a zatem uwzględnić również konieczność stawienia się na rozprawę, czego jak wynika z oświadczenia jego pełnomocnika, nie uczynił. Nadto, co równie istotne, składając wniosek, nie wykazał, aby nie możliwości skorzystania z urlopu bezpłatnego.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, należy wskazać, że przepis art. 233 k.p.c. którego naruszenie pozwany zarzuca Sądowi Rejonowemu odnosi się wprost do oceny dowodów wskazując, według jakich kryteriów winna być ona przeprowadzona. Wyraża zasadę swobodnej oceny dowodów stanowiąc w § 1, że Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, które jedynie mogą zostać przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002r., II CKN 817/00). Z tego wynika, że do skutecznego postawienia zarzutu naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. nie jest więc wystarczające przekonanie strony o ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 3 lutego 2012r., I ACa 1407/11), lecz na wykazaniu, że wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający w świetle zasad doświadczenia życiowego i budowy sylogizmów były niemożliwe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003r., IV CK 274/02)

Pozwany, tymczasem, nie wskazuje uchybieniu przez Sąd I instancji regułem służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułem logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, a jedynie, na tej podstawie, kwestionują poczynione przez ten Sąd ustalenia, wskazując konieczność poczynienia ustaleń w sposób odmienny, jak również pominięcie wniosku dowodowego, które stanowiło uprawnienie tego sądu w świetle wymogów postępowania dowodowego wynikających z art. 227 k.p.c.

Za uzasadniony, częściowo, należało uznać zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Z ujęcia redakcyjnego art. 328 § 2 k.p.c. wynika, że punktem wyjścia dla przedstawienia w motywach pisemnych uzasadnienia wyroku koncepcji prawnej rozstrzygnięcia sprawy powinny być poczynione ustalenia faktyczne. Sąd pierwszej instancji zobowiązany jest do wyjaśnienia motywów rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007r., V CSK 115/07). Uchybienie Sądu w tym zakresie, następuje jedynie w sytuacji, gdy uzasadnienie wyroku zawiera jedynie opis poszczególnych elementów stanu faktycznego, bez wniosków z nich wynikających i bez dokonania ustalenia stanu faktycznego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999r., II UKN 437/98; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 1951 r., C 154/51).

Pomimo, iż Sąd pierwszej nie wyjaśnił podstawy prawnej na której oparł swoje rozstrzygnięcie co do istoty sprawy, jednak w ocenie Sądu Okręgowego, podstawą prawną tego orzeczenia stanowił art. 917 k.c. Sąd Okręgowy nadto uznał, że na podstawie poczynionych ustaleń faktycznych, przedstawionych w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, oraz wywodów co do rozstrzygnięcia, był władny prześledzić motywy uzasadniające uwzględnienie powództwa. Niewskazanie zatem podstawy prawnej swego rozstrzygnięcia, pomimo, iż stanowiło uchybienie wymogom określonym w art. 328 § 1 k.p.c., nie mogło stanowić podstawy do uchylenia zaskarżonego postanowienia, gdyż poczynione ustalenia faktyczne i rozważania prawne sądu pierwszej instancji, umożliwiło przeprowadzenie kontroli instancyjnej, skutkującej prawidłową subsumcją pod wskazany przepis prawny. Mając to na względzie brak było podstaw do stwierdzenia, że nastąpiło naruszenie przepisów prawa materialnego, gdyż nie zachodziła niezgodność między ustalonym stanem faktycznym a hipotezą zastosowanej normy prawnej, mimo jej niewskazania w sposób wyraźny.

Ze wskazanych powyżej względów apelacja podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c., a o kosztach postępowania odwoławczego orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 ust. 1 w związku z § 6 pkt 5 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 poz. 461) wobec przegrania tego postępowania przez pozwanych w całości, jak również braku podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

SSR (del.) Ewa Buczek – Fidyka SSO Krystyna Hadryś SSO Andrzej Dyrda